

Листопад 2024

Звіт про ситуацію в Україні

ХІД БОЙОВИХ ДІЙ

- Російська армія продовжує повільно просуватися в Донецькій області, в одному з місць наблизившись вже до кордону Дніпропетровської області вже на відстань близько 10 км. Втім, на більшості з напрямів просування значно уповільнилося чи припинилося, через значні втрати техніки та особового складу, а також несприятливу погоду. Загальні втрати російських військ, за даними української сторони, на кінець жовтня складають вже близько [744 тисяч](#) військовослужбовців.
- Українська армія продовжує контролювати ряд населених пунктів у Курській області РФ, хоча ЗС РФ поступово [відтісняють](#) її до кордону, але ця присутність дозволяє відтягнути елітні підрозділи російської армії з території України, послабляючи тиск на лінії фронту в інших місцях. Тривають обстріли військових складів, аеродромів, нафтоховищ в РФ та на окупованих територіях України, кібератаки на російські урядові ресурси. Після затвердження низкою західних урядів рішень про дозвіл використовувати далекобійні засоби ураження проти цілей на території РФ, Україна нанесла кілька [відчутних ударів](#) по командних пунктах та інших об'єктах російської армії за допомогою ракет ATACMS, SCALP та ін.
- 21 грудня російська сторона пішла [на чергову ескалацію](#) та підвищення ставок, демонстративно завдавши удару по м. Дніпро ракетою, яку росіяни називають міжконтинентальною балістичною ракетою з комплексу «Орешник», а за даними української сторони – це була ракета з комплексу «Кедр», яка не є міжконтинентальною, але може використовуватися для несення ядерного заряду.
- Збройні сили РФ продовжують завдавати удари по українських населених пунктах та енергетичній інфраструктурі, з використанням крилатих ракет і дронів-камікадзе. Під ударами в листопаді перебували [Київ](#), [Дніпро](#), [Запоріжжя](#), [Суми](#), [Харків](#), [Тернопіль](#), [Миколаїв](#), [Херсон](#), [Одеса](#), [Житомир](#), [Луцьк](#), [Рівне](#), [Кременчук](#), [Кривий Ріг](#), [Куп'янськ](#), [Глухів](#), [Покровськ](#), [Курякове](#) (зруйновано одну з найбільших ТЕС у Донецькій області), інші населені пункти. Під удари потрапляють, окрім військових об'єктів, також об'єкти критичної інфраструктури, лікарні, житлові будинки, навчальні заклади та інші цивільні об'єкти. Як і в попередні зими, однією з ключових цілей російських атак стає енергетична інфраструктура України. Так, після обстрілу 17 листопада відбулося стрімке [скорочення генераційних потужностей](#) українських АЕС, що впливає і на енергетичну, і на безпекову ситуацію.
- 8 листопада, за результатами репатріаційних заходів, до України [повернули тіла](#) 563 полеглих військовослужбовців. 29 листопада стало відомо про [повернення ще 502 тіл](#) загиблих українських військових.
- В листопаді стало відомо про кілька нових випадків страт військовополонених українців. Подібні випадки свідчать про те, що російська армія продовжує системно зневажати міжнародне гуманітарне право, українська сторона [фіксує](#) випадки вбивства військовополонених та намагається довести їх до міжнародної спільноти.
- Країни-партнери України долучаються до інвестування в ОПК України для виготовлення техніки та боєприпасів силами українських виробників замість виготовлення їх у ЄС і подальшої передачі Україні. Ця ініціатива отримала назву «данська модель», оскільки першою її впровадила Данія. В листопаді ще більше країн долучилися до такої моделі, зокрема, [Швеція](#).

ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР

- **За офіційною інформацією ювенальних прокурорів** понад 2294 дітей [постраждали](#) в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії РФ. Станом на ранок 19 листопада, за офіційною інформацією ювенальних прокурорів, 592 дітей загинули та понад 1702 отримали поранення різного ступеня тяжкості. [Зареєстровано](#) 149217 воєнних злочинів та злочинів агресії, а також 19975 злочинів проти національної безпеки. У звіті Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) зазначається, що з 24 лютого 2022 року, після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, по кінець жовтня 2024 року 12 162 цивільні особи [загинули](#), 26 919 отримали поранення. РФ [депортувала](#) або примусово перемістила 19 546 дітей. Водночас вдалося повернути 1012 дітей.
- **Російська агресія продовжує нищити історичну та культурну спадщину України.** Загальна чисельність постраждалих пам'яток культурної спадщини регіонів наразі [складає](#) 1179 об'єктів. [Зазнали пошкоджень](#) чи руйнувань 2 109 об'єктів культурної інфраструктури, 368 із них знищені (17,45%). Це, зокрема заклади культури, підпорядковані МКСК (Міністерство культури та стратегічних комунікацій України) та іншим центральним органам виконавчої влади. Війна [забрала життя](#) 132 українських митців та щонайменше 107 [медійників](#).
- **Від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну екологічна шкода, завдана воєнними діями, [оцінюється](#) приблизно в 71 млрд доларів,** внаслідок обстрілів та лісових пожеж в атмосферу додатково потрапили 180 млн тонн діоксиду вуглецю. РФ вчинила проти довкілля понад 6500 злочинів. Загалом через війну вже знищені 3 млн гектарів лісів, а забруднена вибухонебезпечними предметами територія України становить 139 000 кв. км.
- **РФ здійснює масштабні руйнування критичної інфраструктури України.** За понад два з половиною роки війни російські ракети та снаряди [зруйнували](#) 227 об'єктів медзакладів та ще 1 714 об'єктів — пошкодили. Найбільших втрат зазнали лікарні на Харківщині, Донеччині, Миколаївщині, Київщині, Чернігівщині, Дніпропетровщині, Херсонщині та Запоріжжі. Також було пошкоджено, знищено або [втрачено](#) майже 10 тис. км колій та 43 будівлі вокзалів. 11 листопада росіяни [пошкодили](#) греблю Курахівського водосховища, з якої [вилилося](#) більше ніж 20 мільйонів кубометрів води.
- **Російська окупація призводить до незаконного використання українських ресурсів, завдаючи економічної шкоди країні.** З порту тимчасово захопленого ЗС РФ Маріуполя за січень-жовтень 2024 року російські загарбники незаконно [вивезли](#) 112 тисяч тонн пшениці.
- **Проблеми з інтеграцією внутрішньо переміщених осіб у нові громади підсилюють тенденцію до їх повернення на тимчасово окуповані території.** Близько 150 тисяч внутрішньо переміщених осіб [повернулися](#) на тимчасово окуповані території, зокрема, до 70 тисяч — у тимчасово окупований Маріуполь.
- **Дії РФ на ТОТ спричиняють систематичні порушення прав людини.** За період окупації Криму 370 людей [стали](#) політичними в'язнями, або піддаються переслідуванням за так званими "кримінальними справами", з них 228 — представники кримськотатарського народу. Також [зафіксовано](#) 26 випадків кримінального переслідування жінок. Силкові структури РФ [посилюють](#) репресивні заходи проти населення тимчасово окупованої Луганської області. Здебільшого місцевих звинувачують у роботі на українські спецслужби, участі у терористичних організаціях чи їх фінансуванні, співробітництві з іншими державами. Лише за останні два місяці на тимчасово захопленій території Луганщини загарбники відкрили 68 кримінальних проваджень із зазначених приводів.
- **На ТОТ триває мілітаризація школярів.** В окупованій школі №53 до учнів приїхали загарбники з Росгвардії, які [агітували](#) дітей вступати до російських військових навчальних закладів. У школах Сімферополя росіяни [вчать](#) дітей, як правильно стріляти у людей.

РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ, ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ ВИМІР

- **Безальтернативність президента РФ.** Майбутній президент Росії буде таким самим, як Володимир Путін, [заявив](#) представник Кремля Дмитро Песков, впроваджуються наративи економічного зростання РФ попри західні санкції.
- **Новий світовий порядок, який просуває РФ.** Продовжується впровадження наративів та меседжів про новий порядок денний, який започаткувала РФ. Путін [заявив](#) одразу після виборів, що не хоче повернення Росії на шлях «до 2022 року», який був прихованою інтервенцією проти неї.
- **Про перемовини, «мир».** Поширюються наративи, що у зв'язку із обранням Трампа краще дипломатичне врегулювання в [Україні](#) – треба домовлятися і з [Москвою](#), поширюються [цитати](#) з іноземних ЗМІ (Китай), що Трамп змусить Україну поступитися територією в обмін на «мир». 8 листопада Песков заявив, що РФ [готова](#) до діалогу щодо українського врегулювання, проте цілі її спецоперації залишаються незмінними. Заперечується телефонна розмова президента РФ та Д. Трампа, який переміг на виборах у США ([Песков](#)).
- Росія не потерпить присутності нечорноморських держав у Чорному морі ([Петрушев](#)). В пропагандистських офіційних джерелах актуалізується наратив, що т.зв. «СВО» було [спровоковано](#) Заходом. В цілому пропаганда вказує, що РФ [«перемагає»](#) і на полі бою, і в економічному протистоянні, і в геополітичній боротьбі». Одночасно з боку російських структур вказується, що «переговорне рішення щодо української кризи можливе, якщо США та Захід визнають, що альтернативи мирній пропозиції російського президента Володимира Путіна немає» ([МЗС рф](#)). Поширюються наративи, що Захід має піти на поступки РФ, відмовляється від підтримки України та хоче [«заморозити Україну»](#).
- **Ескалація. Ядерна складова.** Напочатку листопада тривало подальше розгортання мобілізаційної та ескалаційної риторики, ядерні погрози. Один з російських православних олігархів» ([Малофеев](#)) говорить про передачу російських ракет Сирії, Ірану або руху «Хезболла», щоб розпочинати перемовини про мир та досягнення цілей «СВО» через демонстрацію російської потужності. 19 листопада В.Путін підписав [указ](#), який затверджує оновлену ядерну доктрину – Основи держполітики в галузі ядерного стримування. розширено категорію держав та військових союзів, щодо яких проводиться ядерне стримування. Доповнено [перелік](#) військових загроз, для нейтралізації яких потрібні такі дії. Росія 21 листопада РФ [застосувала](#) в Україні новітні балістичні ракети середньої дальності «Орешник» у неядерному виконанні. 28 листопада під час держвізиту путіна в Казахстан на саміт ОДКБ, він [продовжував](#) погрози щодо застосування «Орешнику» по Києву в будь-який момент. Путін [порівняв](#) масований удар «Орешником» з ядерним та [заявив](#), що це тільки початок та у РФ є аналогічна зброя. Зростає рівень погроз в бік західних країн. В пропагандистських джерелах [йдеться](#), що геополітичний конфлікт був обмежений, але не замкнений територією колишньої Радянської України. Завдання удару «Орешником» говорить про те, що «що уся територія Європи потрапляє до зони його ураження, включаючи Лондон», і це треба [сприймати](#) як попередження. Чітко окреслена перспектива анонсованого «прильоту» за будь-яким об'єктом». А створення відповідної зброї – результат «нагнітання» з боку США та Заходу ([Володін](#)), [застосування](#) цієї зброї «покарання», вивело конфлікт між Росією та Заходом на новий рівень Захід зважився на те, щоб вивести його за ці рамки, і отримав фактично геостратегічну відповідь у форматі якісно нової системи «Орешник». У результаті конфлікт потенційно розростається до загальноєвропейського та ставить до порядку денного європейської політики проблему неподільності регіональної безпеки.

- Лунають заяви стосовно нормалізації застосування проти України навіть ядерної зброї. Надмірний алармизм та спекуляції на ядерну тему не корисні з духовного погляду, [заявив](#) патріарх Кирил на сесії Всесвітнього російського народного собору, російський патріарх завив, що християни не бояться так званого кінця світу, але чекають на нього.
- **Т.зв. «Інтеграція» українських тимчасово окупованих територій в РФ.** Постійно наголошується, що «жителі Криму та т.зв. «Новоросії» мали право на самовизначення відповідно до міжнародного права та статуту ООН» ([путін](#)). Триває асиміляційна політика стосовно українських захоплених територій з боку РФ, так Путін [заявив](#), що у Донбасі та т.зв. «Новоросії» на базі загальнодоступних бібліотек необхідно створити центри популяризації російської мови та літератури. Поширюються в російських пропагандистських джерелах [наративи](#) начебто від членів команди Трампа про те, що «Крим буде визнано територією РФ» в контексті перемовин. РФ інтегрує окуповані українські території, навіть проводячи конкурси краси в Донецьку, де учасниці [виступають](#) в російських народних костюмах.
- **Заперечення української ідентичності.** Вказується, що цілі РФ, так [звана «денаціфікація»](#) України має відбутися із «усуненням київського режиму». Продовжується поширення наративів стосовно потреби виходу російської армії на «[історичні рубежі рф](#)», а «[це вся Україна](#)».
- **«Про перемоги та успіхи російської армії, втрати ЗСУ».** У РФ поширюються офіційні [наративи](#) міноборони РФ про втрати та поразку української армії на тлі меседжів про «врахування реалій на землі» для початку перемовин про «врегулювання української кризи», – Київ втратив на всіх напрямках спеціальної військової операції за тиждень близько 14 тис. військовослужбовців. Говориться про українське дезертирство, відсутність будь-якого прогресу у обороні країни, неспроможність української армії вести війну з РФ.
- **Скорочення підтримки України з боку Заходу.** Активно йдеться про припинення допомоги Україні з боку США через результати президентських виборів. Йдеться з начебто посиланнями на американських радників, що тема російської належності [Криму](#) начебто «[вирішена](#)», а «Києву доведеться відмовитися від будь-яких спроб повернути втрачені (і увійшли до складу Росії) території».